

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ – ЧЛЕНІВ ШКІЛЬНОГО МЕДІА-ЦЕНТРУ

- педагогічні погляди С.В. Васильченко. – К.: “Радянська школа”, 1961. – 62 с.
2. Духнович А.В. Народная педагогия. Ч.1. Педагогия обшая. – Львов, 1857. – 92 с.
3. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія/ Упоряд. О.О. Любар; За ред. В.Г. Кременя. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2003. – 766 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
4. Коменский Я.А. Избранные педагогические сочинения. Под ред. проф. А.А. Красновского – М.: Государственное учебно-педагогическое издательство Министерства Просвещения РСФСР, 1955. – 650 с.
5. Левківський М.В., Микитюк О.М. Історія педагогіки: Навчальний посібник/ За редакцією М.В. Лемківського. – Х.: “ОБС”, 2002. – 240 с.
6. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ – ХХ ст.): Хрестоматія/ Упоряд.: Л.Д. Березівська та ін. – К.: Наук. світ, 2003. – 418 с.
7. Маїталер О.В. Педагогічна і освітня діяльність О.В. Духновича. За редакцією доктора педагогічних наук О.Р. Мазуркевича. – К.: Видавництво “Радянська школа”, 1966. – 147 с.
8. Теоретичні основи педагогіки: Курс лекцій. Підручник для студентів./ Під ред. Вишневського О. – Дрогобич, Відродження, 2001. – 268 с.
9. Ушинский К.Д. О народности в общественном воспитании// Журнал воспитания. – 1857. – Т.2. – №7. – С.9 – 60.
10. Ушинский К.Д. Педагогические сочинения: В 6 т. Т.1./ сост. С.Ф. Егоров. – М.: Педагогіка, 1988. – 416 с.

Олена Паламарчук, аспірантка

Інституту педагогіки АПН України,
м. Київ

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ – ЧЛЕНІВ ШКІЛЬНОГО МЕДІА-ЦЕНТРУ

У статті викладено основні положення системи організації роботи шкільного медіа-центру, спрямованої на формування громадянської свідомості учнів.

Постановка проблеми. В умовах розбудови України як демократичної та правової держави, одним із головних завдань реалізації новітніх концепцій навчання та виховання учнів є формування громадянської свідомості. Становлення громадянина починається з усвідомлення себе особистістю з певними уявленнями про сучасне суспільство, політичний устрій, владу, уряд, політичні партії та рухи, що дає можливість бути активним й освіченим членом суспільства. Нині чи не найважливішу роль для забезпечення таких знань надають засоби масової інформації.

Друковані видання і досі є найпоширенішими після телебачення. Популярність та значущість писемності як засобу спілкування, зростає та розвинулася в різноманітні категорії. З друкованих видань ми черпаємо інформацію про події, які нас цікавлять. А це є важливим чинником формування громадянської позиції.

У сучасних умовах ідеї громадянської освіти дедалі більше отримують підтримку педагогічної громадськості та учнівської молоді. Перебудови в суспільстві, утвердження демократичних

цінностей потребують істотних змін світогляду, самооцінки, самоусвідомлення кожного громадянина. Провідна роль у розв’язанні цих завдань належить сучасному педагогу, рівень соціальної компетентності якого (володіння знаннями суспільствознавчих галузей, закономірностей суспільного життя) є важливим чинником формування громадянськості учнів.

Виклад основного матеріалу. Програму курсу шкільного медіа-центру з підготовки журналістів-початківців, апробовану в НВК “Домінанта” та гімназії “Ерудит” міста Києва, розроблено саме з метою формування світоглядних орієнтацій особистості, вироблення власної філософії життєдіяльності, самоідентифікації та самореалізації в економічній, соціальній, культурній, політико-правовій сфері, формування толерантності, полікультурності та гуманізму. Формування цих якостей можливе за допомогою рівня правових, політичних, економічних, культурологічних знань і вмінь, які вони мають здобути у процесі залучення до роботи у шкільному медіа-центрі.

Небагато з нас замислюються: хто і яким

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ – ЧЛЕНІВ ШКІЛЬНОГО МЕДІА-ЦЕНТРУ

чином доносить до нас інформацію про різноманітні події в країні та світі. Звісно, такою роботою займаються журналісти, та не тільки. Процес створення газети дуже копіткий і потребує залучення багатьох фахівців, обізнаних у сфері своєї діяльності. Тому процес роботи у шкільному медіа-центрі був організований за зразком роботи видавництва [2].

Учні 5 – 11 класів були об'єднані в групи за інтересами: журналісти (за рубриками), письменники, фотографи, художники, а також коректор, літературний редактор, відповідальний секретар та головний редактор (безпосередньо вчитель-керівник). Таким чином, усі задіяні у певній сфері журналістської діяльності. У процесі колективної праці кожна група учнів, виконуючи завдання, поставлені керівником, повинна відзвітуватися перед редакторами газети (також учнями) та головним редактором (вчителем) про виконання своєї роботи [3].

Завданнями курсу “Журналіст-початківець” було визначено:

- розвиток громадянської грамотності, критичного мислення;
 - роботу з друкованими матеріалами та періодикою, з додатковими матеріалами (словниками, спеціалізованою літературою, енциклопедіями);
 - аналіз політичних виступів; написання матеріалів на політичну на суспільствознавчу тематику;
 - простежування й аналіз подій, що висвітлюються по радіо та телебаченні;
 - написання ділових листів;
 - вивчення особливостей промови та форми соціального листування;
 - використання знань з історії під час екскурсій в історичні місця;
 - розвиток навичок соціального спілкування та ін.
- Серед методів роботи використовуються:
- проведення ввідного і заключного тестувань для аналізу громадянської позиції учнів;
 - узагальнення знань з предметів суспільно-гуманітарного циклу (рідної мови, історії, правознавства, елементи політики, культурології);
 - критика на адресу шкідливих звичок;
 - вивчення національної символіки;
 - історії рідного міста (району тощо);
 - знайомство з відомими людьми;
 - проблеми молоді;
 - питання охорони здоров'я;
 - організація учнівського самоврядування тощо.

Теоретична та практична частини курсу підготують учнів до створення власної шкільної газети. А саме: діти навчатися писати

кореспонденції, нариси, біографії, робити репортажі, брати інтерв'ю, оформлювати листівки, створювати сценарії шкільних вечорів та презентації, робити професійні фото, і навіть вести справжні журналістські розслідування.

Колективна робота над проектом шкільної газети стимулює учнів до творчості, розвиває організаторські якості, аналітичне мислення, залучає до участі в громадському житті школи. У дітей, які беруть участь у створенні шкільної газети, підвищується інтерес до шкільного життя та навчання, покращуються взаємини у колективі, виявляється відповідальність до своїх обов'язків [3].

На заняттях медіа-центру за програмою “Журналіст-початківець” учні:

- удосконалюють і розвивають логічне мислення;
 - писемні здібності та здатність влучно, доцільно висловлюватись;
 - підвищують грамотність;
 - набувають досвіду роботи з літературою;
 - розвивають вміння бути як хорошим слухачем, так і цікавим розповідачем;
 - освоюють комп'ютерні програми, знайомляться з медіа-технікою (фотоапаратом, диктофоном, магнітофоном);
 - здійснюють професійне самовизначення та ін.
- Варто зазначити, що у процесі такої, на перший погляд, гри у журналістів, діти розв'язують багато завдань, поставлених перед ними, доносять проблеми школи до всіх учнів та вчителів, розповсюджують газету не тільки у своїй школі, а й у інших закладах району, даючи підстави школам-сусідам задуматись над актуальністю шкільної газети. Окрім друкарського видання, можна також створити інтернет-газету, або сайт школи. У НВК “Домінанта” навіть було створено систему гімназійного радіо, із залученням тих же учнів, членів шкільного медіа-центру.

Програма курсу створює умови для:

- формування журналістських та редакторських навичок школярів;
- розвитку творчого та аналітичного мислення;
- уміння самостійно і критично оцінювати подію;
- вироблення в дитини особистісного ставлення до проблеми;
- уміння визначити шляхи розкриття проблеми та донести їх до читача за допомогою різних видів журналістських повідомлень.

Уміння та навички, вироблені під час навчання за програмою курсу “Журналіст-початківець”, стануть початковим етапом формування особистості майбутнього журналіста.

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ – ЧЛЕНІВ ШКІЛЬНОГО МЕДІА-ЦЕНТРУ

Заняття проводяться у формі ввідних невеличких лекцій (5 – 10 хв.) з акцентом на роздатковий матеріал (роздрукована лекція вклеюється у робочий зошит). Головна увага звертається на практичну частину роботи. Практичні заняття покликані спонукати учнів до системної, творчої та науково-пошукової роботи у колективі, сприяють розвитку:

- вербального мислення;
- комунікативних якостей;
- культури мовлення та індивідуального журналістського стилю;
- репортерських рис (впевненість, аналітичне мислення, вміння цікаво подати інформацію, аби привернути увагу читача).

Вибір методів роботи може бути різним. На деяких заняттях керівник обирає дедуктивний і індуктивний шлях, коли учні спочатку прослуховують доповідь-повідомлення про якийсь вид газетного жанру, а потім аналізують роботи гуртківців, виконані у цьому жанрі. Інші заняття, навпаки, можуть бути побудовані на основі індуктивно-дедуктивного способу. У цьому випадку проводяться практичні заняття, під час яких аналізуються відповідні газетні публікації, а потім вивчається теоретичний матеріал.

Необхідно враховувати, що при організації роботи учнів над творами в жанрі газетних публікацій важливу роль відіграє вміння писати на задану тему й підпорядковувати свої вислови певній думці, збирати й систематизувати матеріал, користуватися чернеткою, редагувати та ін.

Досягненню мети сприятиме складання робочих планів, використання записників, блокнотів кореспондента та офісної техніки. В робочих зошитах, окрім лекційних матеріалів, слід записувати незнайомі слова для розкриття їх значення; цікаві фразеологічні сполучення, які можуть знадобитися для заголовків та елементів розкриття теми; свої спостереження, цікаві думки тощо. Можна запропонувати дітям зробити синтаксичні заготовки: словосполучення, які допомагають точно та яскраво передати думку автора; речення, за допомогою яких може бути висловлена головна думка або підбиті підсумки.

Особливої уваги учнів потребує питання взаємодії та відповідності жанру і стилю. Для цього на заняттях варто ознайомити дітей з різними газетними жанрами, їх видами та стилями викладу матеріалів. Це інформаційні жанри (хроніка, замітка, репліка, епістолярні жанри, звіт, інтерв'ю, репортаж, нотатки), аналітичні (стаття, кореспонденція, рецензія, огляд), художньо-публіцистичні (нарис, замальовка, есе, політичний портрет), сатиричні

(фейлетон, памфлет, пародія, байка, гумореска, епіграма, карикатура, шарж, анекдот). Більшість перерахованих жанрів мають свої види. В методичному аспекті важливо показати учням можливість представлення одного й того ж самого матеріалу в різних жанрах.

У газеті періодично повинні з'являтися рецензії на художні твори, спектаклі, телепрограми, телефільми тощо. Досвіду написання рецензій учні набувають під час занять з української мови, а потім навички закріплюються у написанні матеріалів для медіа-центру. Велике значення для формування самостійності гімназистів має залучення їх до роботи з довідковою літературою (енциклопедіями, словниками та ін.). Керівнику медіа-центру необхідно відпрацьовувати навички звернення до таких джерел у випадках уточнення правильного написання слів, у необхідності визначення точних дат, топографічних та особових назв, правильного наголосу, розкриття значення термінів.

Керівник гуртка знайомить учнів з основами редакторської та видавничої справи, розповідає про процес створення газети, організовує екскурсії до редакцій газет та журналів, друкарні. На сторінках газети повинні бути матеріали всіх гуртківців. Згодом кращі матеріали можна подати й до районної газети.

Окрім загального профілю, члени медіа-центру можуть випускати стіннівки спеціального призначення, які мають змінні полоси та стіннівки, присвячені певним урочистим та важливим подіям навчального закладу. В обох гімназіях протягом 2 років функціонування центру виходили спецвипуски, присвячені роботі учнівського самоврядування. Важливою ланкою в діяльності медіа-центру є проведення конкурсів, бесід, годин спілкування, свят, оглядів та ін.

У процесі колективної роботи кожна група учнів, виконуючи завдання, поставлені перед нею вчителем, повинна відзвітуватися перед редакторами газети (також учнями) та головним редактором (вчителем) про виконання та результати своєї роботи. На засіданні редколегії газети розглядається зібраний матеріал, який ретельно відбирається за критеріями, визначеними тематикою газети та повинен відповідати всім нормам професійної етики журналіста. Матеріали доповнюються фото або графічними ілюстраціями, виконаними учнями закладу освіти, а потім потрапляють до коректорів, які ретельно перевіряють їх на наявність помилок. Далі черга підходить до дизайнера-макетувальника, який створює дизайн газети, за раніше визначеним редколегією газети

